

Posudek oponenta habilitační práce

Uchazeč	PhDr. Mária Sováriová Soósová, PhD.
Habilitační práce	Úlohy ošetrovatelstva v podpore adherencie k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou
Oponent	Jitka Němcová, doc., PhDr., Ph.D.
Pracoviště instituce	oponenta, Vysoká škola zdravotnická, o. p. s., Praha.

Předložená habilitační práce obsahuje přehledně zpracovaná teoretická východiska, která autorka opírá o 224 relevantních zdrojů jak tuzemských, tak zahraničních, mezi kterými převažují aktuální primární zdroje.

Teoretická část svědčí o autorčině hlubokém vhledu do řešené problematiky na úrovni zdravotnického nelékařského pracovníka s akademickým vzděláním.

Také samotná výzkumná část dokládá praktickou orientaci autorky v uplatnění spektra odpovídajících pokročilých výzkumných metod, a to včetně validace získaných dat pro sledované prostředí. Jejich následná analýza, interpretace a vyhodnocení vedou k diskuzi, která obsahuje komparaci vztahů potvrzující jak teoretické zdroje, tak i formulované hypotézy.

Dodrženy jsou podmínky GDPR, požadované legislativní normy a autorka neopomenula uvést limity realizovaného výzkumu, které jsou akceptovatelné.

Předložená habilitační práce byla zaměřena pouze na hodnocení vybraných parametrů ve vztahu k adhezenci pacientů s arteriální hypertenzí k léčbě a neobsahuje proto konkrétní výstup do zdravotnické praxe a je sondou do řešené problematiky.

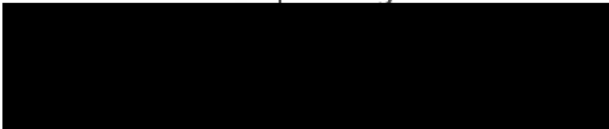
Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

Jaké intervence k adhezenci k léčbě u pacientů s arteriální hypertenzí považujete, na základě Vašich, zjištění za relevantní a doporučila byste jejich realizaci ve zdravotnické praxi.

Závěr

Habilitační práce PhDr. M. Sováriové Soósové, PhD. „Úlohy ošetrovatelstva v podpore adherencie k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou“ **splňuje/nespĺňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru ošetrovatelství.

V Praze dne 14. 1. 2023

podpis oponenta

Posudek oponenta habilitační práce

Uchazeč	PhDr. Mária Sováriová Soósová, PhD.
Habilitační práce	Úlohy ošetrovatel'stva v podpore adherence k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou
Oponent	Lenka Šedová, doc. Mgr., Ph.D.
Pracoviště oponenta, instituce	Ústav ošetrovatel'ství, porodní asistence a neodkladné péče, Zdravotně sociální fakulta

Hlavním cílem habilitační práce bylo posouzení úrovně adherence ve vztahu k vlastnímu vnímání nemoci, subjektivní pohodě a vybraným sociálně – demografickým faktorům u pacientů s arteriální hypertenzí. K naplnění cíle autorka provedla validizaci 4 strukturovaných dotazníků (Hillové a Boneové škála dodržování léčby vysokého krevního tlaku – H-BCS, Profil životního stylu podporujícího zdraví II – HPLP-II, Zkrácený dotazník vnímání choroby – B-IPQ a Index osobní pohody – PWI). Autorka svou práci popsala na 207 stran vč. literatury. V práci se vyskytuje 13 obrázků a 62 tabulek. Tématika, kterou se v práci autorka zabývá, je velice aktuální pro současný stav zdravotní péče i pro ošetrovatelskou praxi. Sestry sehrávají v primární i sekundární prevenci o osoby s léčící se s arteriální hypertenzí (AH) důležitou roli. Jejich role je zaměřena na nefarmakologické intervence, které se dotýkají dovedností motivace a adherence pacienta k léčbě hypertenze. Zhodnocení adherence a jejích faktorů u pacientů s hypertenzí není běžnou součástí zdravotní praxe, a jak autorka dokládá v textu, jde o celosvětový problém, pro který hledáme řešení.

Teoretická východiska autorka shrnuje ve třech stěžejních podkapitolách, které souvisí se zaměřením výzkumného šetření. V kapitolách se věnuje popisu adherence u hypertenze a souvisejících faktorů. Zde neopomněla ošetrovatelskou problematiku, kde vyzdvihuje roli sester. Tato část je koncipována z aktuální dostupné tuzemské i zahraniční literatury. Autorka popisuje úlohu sestry v diagnostice AH. V této části zmiňuje využitelnost analogových tabulek SCORE, zde by bylo lépe využítí aktualizovanou variantu těchto tabulek (rok 2021). V textové části se objevují nedostatky stylistického charakteru (ukončení odstavců, mezera mezi % apod.). Teoretická část je účelně doplněná obrázky (s. 28, 69, 76, 78) pravděpodobně vlastní konstrukce (bez uvedení řádné citace). Obrázky by lépe vynikly, kdyby byly většího formátu a barevně. Akční plán (s. 78), který autorka zmiňuje, měl být podle textu umístěn před kapitolou Sociální opora. I přes tyto drobné výtky, autorka prokázala schopnost vypracování teoretických východisek habilitační práce na základě precizní analýzy literárních zdrojů, čímž vytvořila širokou základnu pro zkoumání zvolené tematiky.

Výzkumná část habilitační práce začíná teoretickými východisky, kde jsou vhodně shrnuté informace, které se váží k cílům a hypotézám práce. Autorka si kromě hlavního cíle, který je zaměřen na stav adherence k dalším charakteristikám (subjektivní pohoda, adherence k léčbě a životním stylem pacienta), stanovila 9 parciálních cílů a 11 hypotéz. Drobnou připomínkou je chybějící operacionalizace pojmů.

K naplnění hlavního cíle autorka musela provést validizaci hodnotících nástrojů. Tento proces provedla přiměřeně dle doporučení pro daný hodnotící nástroj. Další fáze výzkumného šetření souvisela s hlavním cílem tj. posouzením úrovně adherence ve vztahu k vlastnímu vnímání nemoci, subjektivní pohodě a vybraným sociálně – demografickým faktorům u pacientů

s arteriální hypertenzí. Cílovou skupinou byli pacienti s diagnostikovanou arteriální hypertenzí východoslovenského kraje. Do studie bylo osloveno 250 osob, které byly ochotné participovat ve studii, k definitivnímu zhodnocení bylo užito 235 kompletně vyplněných dotazníků, což odpovídá 94% návratnosti. To svědčí o tom, že se autorka velmi osobně angažovala při distribuci dotazníků. V textu je uvedeno, že výsledky souvisely s projektem KEGA 010UOPJŠ – 4/2021. Nikde však není popsán konkrétní význam této vazby.

Popis statistické analýzy je orientován na proces validity (jazykové i konstruktové) a reliability strukturovaných dotazníků (Hillové a Boenové škála dodržování léčby vysokého krevního tlaku – zde postrádám originální anglický název - H-BCS, Profil životního stylu podporujícího zdraví II – HPLP-II, Zkrácený dotazník vnímání choroby – B-IPQ a Index osobní pohody – PWI). Výsledky habilitační práce jsou podrobně zpracovány na 51 stranách v tabulkovém černobílém znázornění. Popis dat je proveden deskriptivně, dále byly využity metody regresní a bivariační analýzy dat. Z výsledků statistického testování vyplývá, že vybrané nástroje mohou být využitelné k hodnocení adherence hypertenze v praxi. Dalšími výsledky autorka dokládá, že snížená adherence souvisela s mužským pohlavím, mladším věkem, nižším počtem užitých léků. Regresní analýza ukazuje na signifikance ve vztahu k adherenci a dietě, k vyšetření a medikamentózní léčbě. Další signifikantní vztah byl zachycen u subjektivně vnímané pohody. Zde je patrné, že pohoda souvisí s nižším počtem přidružených chorob, pozitivním vnímáním nemoci a vyšší mírou adherence k medikamentózní léčbě. V diskusi se autorka věnuje rozboru a následné komparaci psychometrických vlastností hodnotících nástrojů. Další část diskuse se vztahuje k parciálním cílům práce a autorka se zde věnuje vysvětlení výsledků a souvislostí zjištěné úrovně adherence.

Výsledky předložené práce jsou přínosné pro rozvoj ošetrovatelství, především pro posílení edukační role sestry v oblasti léčby pacientů s hypertenzí. Jak autorka uvádí v limitaci své studie, bylo by dobré zrealizovat v této oblasti šetření většího – národního charakteru. Získané výsledky mapují pouze oblast jednoho z regionů SR.

Autorka práce prokázala schopnost erudovaného a adekvátního používání metodologických principů, splnila stanovené cíle habilitační práce a přinesla zajímavá zjištění pro rozvoj ošetrovatelské praxe.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

- 1) Uvádíte, že poznatky a dovednosti související se zvýšením adherence pacientů by bylo dobré zahrnout do pregraduálního a postgraduálního vzdělávání. Co podle Vás v této oblasti konkrétně chybí?
- 2) Jak by podle Vás měla být hodnocena adherence v primární zdravotní péči ze strany všeobecné sestry?
- 3) Může nějak pomoci informační technologie v hodnocení adherence, jak?

Závěr

Habilitační práce PhDr. M. Sováriové Soósové, PhD. „Úlohy ošetrovatelstva v podpore adherence k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou“ **splňuje/nesplňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru ošetrovatelství.

V Českých Budějovicích, dne 27.2.2023

....

podpis oponenta

Posudok oponenta habilitačnej práce

Uchazeč	PhDr. Mária Sováriová Soósová, PhD.
Habilitačná práca	Úlohy ošetrovateľstva v podpore adherencie k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou
Oponent	doc. PhDr. Gabriela Vörösová, PhD.
Pracovište oponenta, inštitúcia	UKF v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Katedra ošetrovateľstva, SR

V predloženej práci sa autorka zaoberá aktuálnou témou. Uvádza do problematiky úloh ošetrovateľstva s dôrazom na špecifické roly sestry v podpore adherencie k liečbe u pacientov s arteriou hypertenziou. V medzinárodnom a v národnom kontexte komparuje a interpretuje výsledky danej štúdie a vyvodzuje závery s implementáciou pre ošetrovateľskú prax, výskum a vzdelávanie.

Cieľom práce bolo posúdiť prevalenciu adherencie k liečebnému režimu u pacientov s artériovou hypertenziou a analyzovať ich vzťahy k vnímaniu ochorenia, subjektívnou pohodou, vybranými sociálno-demografickými a klinickými charakteristikami. Autorka si položila štyri výskumné otázky, stanovila hlavný cieľ práce a deväť parciálnych cieľov, ako aj jedenásť hypotéz.

V časti Metodika určila dizajn a kritériá výberu vzorky, odhad veľkosti vzorky, realizáciu a etické aspekty. V štúdiu boli použité štandardizované meracie nástroje:

1. Hillovej a Boneovej škála dodržiavania liečby vysokého krvného tlaku (H-BCS).
2. Druhá verzia dotazníka Profilu životného štýlu podporujúceho zdravie II (HPLP-II).
3. Skrátený dotazník vnímania choroby (B-IPQ).
4. Index osobnej pohody pre dospelých (PWI).

Štatistické analýzy predstavovali deskriptívne štatistické metódy, exploračnú faktorovú analýzu, Cronbachov koeficient alfa, parametrické štatistické metódy (Pearsonov korelačný koeficient, analýzu rozptylu).

Výsledky sú prezentované v prehľadných tabuľkách s analýzami ako sú socio-demografické a klinické charakteristiky (n=235) respondentov s AH. Posudzované boli psychometrické vlastnosti použitých nástrojov Hillovej a Boneovej škály adherencie k liečbe vysokého tlaku krvi (konštruktová, konvergentná a diskriminačná validita). Uvádzajú sa výsledky reliability a faktorovej analýzy použitých dotazníkov. Výsledky potvrdzujú ich slovenskú verziu ako reliabilnú a validnú. Podrobné štatistické analýzy uvádzajú výsledky adherencie k doménam a položkám použitých nástrojov (Hillovej a Boneovej škály dodržiavanie liečby vysokého krvného tlaku (H-BCS), výsledky životného štýlu podporujúceho zdravie (HPLP-II), výsledky vnímania choroby (B-IPQ) a osobnej pohody (PWI), ako aj bivariačnú analýzu jednotlivých asociácií a lineárnu regresnú analýzu na adherenciu k liečbe.

V časti Diskusia autorka diskutuje psychometrické vlastnosti použitých nástrojov s výsledkami iných výskumníkov vo svete. Analýzy a komparácie potvrdili, že slovenská verzia nástroj Hillovej a Boneovej škály dodržiavanie liečby vysokého krvného tlaku, môže byť považovaná za validnú a spoľahlivú na posúdenie adherencie k liečbe u pacientov s AH v klinickej praxi a vo výskume. V prípade dotazníka Profilu životného štýlu podporujúceho zdravie II, podľa autorky práce, by bolo vhodné otestovanie konštruktivej validity na väčšej vzorke respondentov a preskúmať jej obsahovú stránku v slovenskom jazyku. Slovenskú verziu dotazníka Vnímania choroby a Indexu osobnej pohody pre dospelých, podľa autorky môžeme považovať za dostatočne reliabilné pre naše podmienky. Ďalej sú diskutované vzťahy medzi adherenciou a jednotlivými premennými, ako aj vyjadrenia k jednotlivým hypotézam (H3, H4, H5, H6, H7, H8 sa jednoznačne nepotvrdili). Uvedené sú aj odporúčania pre prax a limitácie štúdie.

Možno konštatovať, že výsledky habilitačnej práce vo vybraných podmienkach výskumu potvrdzujú signifikantné vzťahy medzi adherenciou k farmakologickej a nefarmakologickej liečbe, vnímaním ochorenia a životnou spokojnosťou u pacientov s AH.

Za prínosné pre ošetrovatelstvo možno pokladať jej odporúčania pre prax, vzdelávanie a výskum, kde špecifické roly sestry v multidisciplinárnom tíme v rámci jej kompetencií zohrávajú dôležitú úlohu, a zdajú sa byť vhodnou stratégiou na zvyšovanie adherencie k liečbe a sebaopatery v súvislosti s ochorením AH.

Autorka práce použila 224 literárnych zdrojov prevažne v anglickom jazyku, ktoré sú v súčasnosti aktuálne a reprezentatívne k riešenej problematike.

Práca má 201 strán a obsahuje zoznam obrázkov, tabuliek, skratiek a symbolov. Teoretická a empirická časť práce sú vyvážené v spracovaných kapitolách. Práca formálne spĺňa predpísané kritériá.

Otázky oponenta k obhajobe habilitačnej práce

- 1) V ktorej oblasti podpory adherencie u pacientov s AH, by bolo treba posilniť intervencie sestry v našich podmienkach?

Záver

Habilitačná práca PhDr. M. Sováriové Soósové, PhD. „Úlohy ošetrovatelstva v podpore adherencie k liečbe u pacientov s artériovou hypertenziou“ **spĺňa** požiadavky standardne kladené na habilitačnú prácu v obore ošetrovatelstvo.

V Nitre dňa 30. 1. 2023

podpis oponenta